

जन्मैत्री समारिना

जन्मैत्री बहुमुखी क्यान्पस
कुलेश्वर, काठमाडौं

‘अंतर आर्थिक लगानी मात्र गुणात्मक शिक्षाको कर्त्ता होइन’

जनमैत्री द्वारा जनमैत्री बहुमुखी क्यान्पसको वार्षिक मुख्यपत्र [कार्यपत्र विणेष २०६०]

संस्कारक
ज्ञानबहादुर हमाल

सल्लाहकाए
रुद्रहरि ज्ञवाली
भोलानाथ ओझा

प्रधान सम्पादक
नेत्र एटम

सम्पादक-मण्डल
बाबुराम भुसाल
नीलम सुवेदी
हरि ज्ञवाली
रमेश त्रिपाठी

विणेष सहयोगी
मीरा प्रधान
टीका सुवेदी
भीमनारायण रेग्मी

प्रकाशक
जनमैत्री बहुमुखी क्यान्पस
कुलेश्वर, काठमाडौं

विषयसूची

क्याम्पसको पृष्ठ

- १/ क्याम्पस प्रमुखको तर्फबाट : ज्ञानबहादुर हमाल
- ३/ जनमैत्री : विगतदेखि वर्तमानसम्म : रुद्रहरि ज्ञाली
- ९/ विद्याशिक्षण : समस्या र समाधान कार्यशाला गोष्ठी सम्पन्न : नेत्र एटम

कार्यपत्रहरू

- १७/ कथाको शिक्षण-सिकाइ प्रक्रिया : डा. दयाराम श्रेष्ठ
- २१/ कविताको प्रभावकारी शिक्षण : चूडामणि काफ्ले
- ३१/ विद्यालयतहमा रूपक तथा निवन्ध विद्याको शिक्षण : गणेशप्रसाद भट्टराई, भोलानाथ ओझा, नेत्र एटम
- ४१/ जीवनीको प्रभावकारी शिक्षण : विष्णु अधिकारी
- ४८/ प्रभावकारी शिक्षणका लागि उत्तम मार्ग (Best Ways of Effective Teaching) : रमेश त्रिपाठी

विशेष लेखहरू

- ६१/ पाठ्यक्रममा नाटक विद्या र शिक्षणको स्थिति : मीरा प्रधान
६४/ Critical Approaches to the History of English Literature :
Bhuwan Prasad Bhandari
६९/ मुद्रास्फीति र यसबाट बचत, लगानी र आम्दानीमा पर्ने प्रभावको विश्लेषण : भानुभक्त पाण्डे
७५/ गैरसरकारी सस्थाहरूको लेखा तथा लेखापरीक्षण : जगन्नाथ ढकाल
७९/ नेपालको धितोपत्र बजार : नेपाल स्टक एक्सचेन्ज (NEPSE) : दामोदर आचार्य
८२/ भाँडमा जाओस् साला ब्रह्मनिसाप : असोज १८ : भीमनारायण रेग्मी
८८/ The World of Computer Technology and Nepal : Tika Subedi
९१/ Definite Integral as the Limit of a Sum : Neelam Subedi
९५/ नेपालमा उच्च शिक्षा र यसको गुणस्तर : बुद्धिमान दुङ्गाना

अतिथि स्तम्भ

- ९७/ राणाशासन सुदृढीकरण गर्नका निमित्त पारिवारिक राजनीतिमा वीरशमशेर र देवशमशेरका समयमा भएका कुटिल षड्यन्त्रहरू : श्रीमती विमला कार्की
१०३/ वर्तमान विश्वमा मेरो पहिचान : विकास पौडेल
१०५/ राम्रो ! राम्रो !! : साओरी थाबे
१०७/ सफलता : ज्योति पौडेल

सिर्जनात्मक रचना

- १०९/ Netra Gyawali, १११/ पारसमणि अर्याल,
११४/ राजेन्द्र गुरुङ 'सार्थक' ११६/ सत्य श्रेष्ठ 'अनुप'
११६/ शुक्रराज महर्जन, १२०/ सुदर्शन विद्याधर,
१२१/ रुद्रप्रसाद दुंगेल 'विवश', १२६/ राजेन्द्र गिरी,
१२७/ किशोर कार्की 'अभागी', १३१/ नमिता श्रेष्ठ,

- १३१ /, विष्णु जि.सी., १३२/अर्चना सिंह ठकुरी 'अड्चन',
 १३३/रमा पत्थी, १३३/अमृता मजाकोटी, १३४/सागर रेमी,
 १३५/पवित्रा सिलवाल, १३६/विनोदकुमार भण्डारी,
 १३७/कपिन्द्र महत, १३८/सुमन्ता पौडेल 'स्मृति',
 १३९/सुवास गोखाली 'मुस्कान', १३९/पवित्रा अधिकारी,
 १४०/दीपक थापा, १४१/एस् बी. सामारी, १४१/कृष्णकली परियार,
 १४२/कर्ण क्षेत्री, १४२/दीपा खड्का, १४३/प्रभात महर्जन,
 १४४/रोशनी बस्नेत, १४६/सुनिलकुमार यादव,
 १४७/आकाश थापा, १४७/सविना न्यौपाने,
 १४८/सुरेन्द्र महर्जन, १४९/विनोदकुमार भण्डारी 'अनजान्',
 १५१/सन्ध्या आचार्य, १५२/प्रकाशकुमार सेठाई,
 १५४/अस्मिता अधिकारी, १५५/दीना शाही,
 १५५/प्रदीप गौतम 'असफल', १५६/हरिकृष्ण शर्मा 'अन्जान'
 १५७/नरध्वज दोड, १५८/जाल्या भट्टराई, १५८/जुनू थापा,
 १६०/रामप्रसाद रेमी 'इशान', १६१/प्रेमलाल श्रेष्ठ,
 १६२/Bishnu Karki, १६२/Sita Shrestha,
 १६३/Sabitri Neupane, १६४/Durga Karki,
 १६४/Sujata Baniya Chhetri, १६६/Purna Bahadur K.C.,
 १६८/Shreejana Sharma, १६९/Rekha Poudel,
 १७०/Sushila Gautam, १७०/Sabina Maharjan,
 १७१/Samjhana Hamal, १७२/Rajiv Gautam,
 १७३/Kishor Karki, १७४/Ishwari K.C.

क्याम्पस विविध

भीमनारायण रेमी

१. विषयप्रवेश

विषयान्तर चर्चाबाट विषयप्रवेश गरैँ। २०५९ सालको असोज १८ गते नेपालको राजनीतिमा एउटा चर्चित दिन रह्यो। यस दिनलाई जति चर्चा गरियो र महत्त्व दिइयो वास्तवमा त्यो उत्तिकै महत्त्वहीन र निरर्थक थियो। यो दिन नेपालको राजाले सरकार विघटन गरेर कार्यकारी अधिकार आफैंमा लिएको दिन हो। थुप्रै पण्डितहरूका भनाइमा नेपाली जनताको सार्वभौमसत्ता र जनअधिकार हरण भएको, जनताको सरकार बर्खास्त भएको, र संविधान मिचिएको र संवैधानिक 'कु' भएको दिन हो यो। तर, वास्तविकतामा त्यो बर्खास्त हुने सरकार जनताको थिएन, श्री ५ को थियो, जे अधिकार जनतामा छ भनिएको थियो, त्यो जनतामा थिएन, संविधानमा जे मिचिएको थियो, त्यो मिचिएको होइन पालना गरिएको थियो। त्यसैले त्यो नभएको अधिकार खोसियो भनिएको दिन हो। निरर्थक रूपमा चर्चा पाएको दिन।

त्यस घटनालाई चर्चामा ल्याउनेहरू विगत १२ बर्से व्यवस्थामा मौलाएकाहरू र केही त्यसअधिको ३० बर्से व्यवस्थामा समेत भयाङ्गिएकाहरू थिए भने चर्चामा आउने चाहिँ दसौं पुस्तादेखिका मालिकहरू थिए। अर्थात् भगदा बड्का मालिक र छोट्का मालिकका बीचको थियो, जनताका लागि क्यै न क्यै। यहाँ उल्लिखित असोज १८ चाहिँ त्यो निरर्थक दिन होइन, बरु त्यसभन्दा अत्यन्त महत्त्वपूर्ण र नितान्त भिन्नै कारणले चर्चा गर्नुपर्ने दिन हो। यस दिन नेपाली साहित्यमा एउटा उपलब्धि भएको छ, त्यहाँ एउटा निबन्ध थपिएको छ। त्यसले जनताका नाममा राजनीति गर्नेहरूका यस्ता कृत्यहरू कुकृत्य हुन् र यी निरर्थक छन् भनेर ती कार्यको निरर्थकतालाई पाठकसामु प्रस्तु रूपमा राखेको छ। उक्त रचना रुद्र खरेलको 'आषाढस्य प्रथम दिवसे' शीर्षक निबन्धसङ्ग्रहभित्र सङ्गलित 'जुनसुकै कुरा लेखिएको भए पनि ...' शीर्षक निबन्ध हो। यहाँ शीर्षकका रूपमा प्रस्तुत वाक्य उल्लिखित निबन्धभित्रकै वाक्य हो भने असोज १८ यस निबन्धको रचनाभित्र हो।

साहित्यको विश्लेषणका लागि जतिसुकै आधार र तत्त्वहरूबाटे चर्चा गरिए पनि मूलतः साहित्यलाई कथ्य र कथन दुई भागमा छुट्याई विश्लेषण गर्न सकिन्दछ। कथ्य भनेको 'के भनिएको छ ?' हो भने कथन भनेको 'कसरी भनिएको छ ?' भन्ने कुरा हो। हुन त साहित्यको चर्चा गर्दा 'कसले ?' 'किन ?' 'कहिले ?', 'कसलाई ?' 'कति ?' जस्ता प्रश्न पनि उठाइन्दछ, तर यी प्रश्न पहिला दुई प्रश्न जति महत्त्वपूर्ण छैनन्। किनभने को ? भनेको लेखक हो, किन ? को उत्तर समाजको स्थितिलाई प्रस्तु पार्न र मार्गदर्शन गर्न भन्ने हो, कहिले ? ते खास महत्त्व किन राख्नैन भने हरेक राम्रो सार्वकालिक

हुन्छ, कसलाई ? भनेको पाठकलाई हो, र कति भन्ने ? भन्ने प्रश्नमा यदि त्यो राम्रो साहित्य हो भने पाठकलाई भित्रसम्म छुने गरी वा उसका कुरा भन्न पुने जति साहित्यले भन्नुपर्ने हुन्छ । तसर्थ, यी प्रश्नहरूका उत्तर केही हादसम्म पूर्वानुमेय हुन्छन् । यस लेखमा उपर्युलिखित निबन्धको कथ्य र कथनबारे मात्र सङ्क्षेपमा चर्चा गरिन्छ ।

२. कथ्य

वर्तमान नेपाली समाज विसङ्गति, विकृति, पीडा, सन्त्रास, न्यायहीनता र कुशासनबाट आकान्त छ । नेपाली समाज गरिबीको चरम अवस्थाबाट ग्रस्त छ, र गरिबीलाई बहाना बनाएर केही मानिसहरू अकुत सम्पत्ति कमाइहेका छन् - ऐटा विसङ्गति । जनताको सेवा गर्न पठाएको राजनीतिज्ञ जनताको अधिकार कुण्ठित गर्दै - ऐटा विकृति । न्यायाधीशका घरमा काम गर्ने युवती बलात्कृत हुन्छ, ग्रामीण महिलाहरू सुरक्षाका लागि खटिएका सैनिक-प्रहरीबाट सामूहिक रूपमा बलात्कृत हुन्छन् - यी पीडा । सिङ्गे गाउँमा घरभित्र मान्छे थुनेर आगो लगाउँछन्, सुरक्षाकर्मीहरू, बाबुको क्रियामा बसेको ऐटा युवक जनमुक्तिका योद्धाहरूबाट अपहरित हुन्छ र मारिन्छ, घरबाट निस्केको छोरो फर्केर आउँछ-आउदैन ठेगान छैन - यी सन्त्रास । जनताले देश बनाउन जिम्मा दिएकाहरू व्यापार गर्दैन् - आआफै किनबेच पनि गर्दैन् र देशै समेत बेच्छन्, बाँकी के राख्ये - कुशासन । यी सबैको मूलचाहिँ राजनीति हो र त्यसका सञ्चालकहरू हुन् । अर्थात्, वर्तमान नेपाली समाजका सारा समस्याको कारक तत्त्व विकृत राजनीति हो । निश्चय नै आजको जनताको साहित्य लेख्ने नेपाली साहित्यकारले उठाउनुपर्ने समस्या हो यो, अनि चिनाउनुपर्ने कारक तत्त्व हो यो । हो, यस निबन्धको कथ्य यही हो ।

यस निबन्धमा सुदूर पश्चिमका विकट पहाडी जिल्लाहरूमा मानिसहरू भोकले मर्न विवश भएको र उनीहरूको बाँच्न पाउने हक मेटिएको कुरो छ, प्रतिनिधिसभा भङ्ग भएको कुरो छ, सुरक्षा दिने निकायले निर्दोष मानिसहरू मारेको कुरो छ, हत्या र बलात्कारको कुरा छ र सम्पूर्ण नियम-कानून र सामाजिक व्यवहारलाई एकातिर पन्छाएर जड्गली र असभ्य शैलीमा शासन सञ्चालन गरिएको कुरो छ । यस्ता पीडा र समस्याबाट पीडित व्यक्ति न्यायका लागि अदालत पुग्छ, त्यहाँ सबै अदालती प्रक्रियाहरू पूरा गरिन्छन् तर फैसला पीडितका पक्षमा होइन पीडकका पक्षमा गरिन्छ, फैसलाको पेटबोलीमा पीडितमाथि सहानुभूति व्यक्त गरिन्छ तर निर्णयचाहिँ न्यायकर्तालाई जे मन लाग्यो त्यही हुन्छ । त्यो मन लाग्ने 'जे' चाहिँ घुसबाट निर्धारित हुन्छ, विवेकबाट होइन । यही समकालीन नेपाली समाजको विद्रूप यथार्थ यस निबन्धको कथ्य हो ।

३. कथन

उपर्युक्त कथ्यको कथनका लागि लेखकले निबन्ध विधा छानेका छन् । निबन्ध पाठकसंग सोभै आफ्ना कुरा भनिने विधा हो । त्यसो भए तापनि त्यसलाई प्रस्तुत गर्ने शैली विभिन्न हुन सक्छन् । यस निबन्धमा संवादात्मक वा नाटकीय शैली, वर्णन र पाठकसंगको सोभो कुरागराई वा सम्बोधनात्मक शैलीको प्रयोग गरिएको छ ।

संवादात्मक वा नाटकीय शैलीको प्रयोग गर्दा निवेदक, अदालत वा इजलास, सरकार र पुच्छरलाई पात्रका रूपमा उपयोग गरिएको छ र अदालतलाई परिवेशका रूपमा लिई बहस गरिएका र फैसला सुनाइएका दृश्यहरू प्रस्तुत गरिएको छ । संवादको घटना वा विषय बाँच्च पाउने हक र प्रतिनिधिसभाको विघटनलाई बनाइएको छ । उदाहरणका लागि यी दुई उद्धरण हेरौँ -

कुनै बहादुर अदालतमा भन्न जान्छ - 'श्रीमान् बाँदरको पुच्छरले प्रतिनिधिसभा बिथोल्यो ।'

इजलास भन्छ - 'कारण देखाऊ ।' (पृ. ५)

निबन्धकारले अदालती भाषा, ब्रह्मनिसाफ र कानुनको पालनाका सम्बन्धमा वर्णनात्मक शैलीको उपयोग गरेका छन् । उदाहरणका रूपमा निबन्धबाट यी अंश हेरौँ
अदालती भाषाको आफ्नो छुटै शैली छ । 'हरि मस्तो' भन्न पर्ने ठाउँमा 'हरि मरेन भन्न मिलेन' भनिन्छ र भन्नै पर्छ । (पृ. ७)
चिट्चोर सहपाठीको लदू छोरो बेलायत अमेरिकामा पढेको देख्दै
उनका आलिसान महल, चिल्ला कार, गर्गहना र अकुत सम्पत्ति देख्दै
र उसको मुख्यमा पनि राल आउँछ - भाँडमा जाओस् साला
ब्रह्मनिसाप ! (पृ. ७)

कानुनमा जेसुकै लेखिए पनि 'घेरा तोझनेहरू' मनुष्य हुनुको घेराबाटै
बाहिर पारिएका छन् । थुनामा मर्नेहरू मरिरहेकै छन्, डहनेहरू डहिरहेकै
छन् । (पृ. ८)

निबन्धकारले पाठकलाई सम्बोधन गर्दा तपाईं भनेर सम्बोधन गरेका छन् ।
सम्बोधनात्मक शैलीको यो उदाहरण हेरौँ -

कानुनका पोथामा जुनसुकै कुरा लेखियोस् न तपाइलाई कही फरक
पर्दैन ... तपाईंले चुसैरै छाङ्गनुहुन्छ अरूको रगत पसिना डम्प्याएर
छाङ्गनुहुन्छ । (पृ. ९)

भाषा साहित्यको माध्यम हो । यसैले साहित्यमा कस्तो भाषा प्रयोग गर्ने भन्ने
कुरा पनि महत्त्वपूर्ण हुन्छ । यसैले कथनको कुरा गर्दा भाषाको पनि कुरा आउँछ । यस
निबन्धको कथन प्रभावकारी बनाउन भाषाको प्रयोगमा पनि विशेष ध्यान दिइएको छ ।
भाषा प्रयोगका सन्दर्भमा प्रयुक्ति, उखान र लोकप्रयोग (अशिष्ट वा ग्राम्य प्रयोग) र

समसामयिक विशेष प्रयोग यस निबन्धमा उल्लेख्य छन् ।

यस निबन्धमा कानुनको प्रयुक्तिका रूपमा - निवेदक, श्रीमान्, सवैधानिक अधिकार, प्रतिवादी, आदेश, अदालत, फैसला, गैरसवैधानिक, इजलास, कारण देखाऊ, प्रतिनिधिसभा, कानुन, असवैधानिक, धारा, उपधारा, मुनासिब, पेटबोली, निर्णय आदि शब्द र श्रीमान् ... आदेश गरिपाऊँ, श्रीमान् ..... गैरसवैधानिक हो ... प्रतिनिधिसभा पुनर्स्थापना गरिपाऊँ आदि वाक्यहरूको प्रयोग भएको छ ।

यस निबन्धमा उखानको प्रयोग पनि प्रभावकारी बनेको छ । अझ कतिपय उखानलाई त केही परिवर्तित रूपमा समेत प्रस्तुत गरिएको छ । यी उदाहरण हेरौं -

चोक्टा खान गएको थिइस् डुविस् भोलमा (पृ. ७)

जो होचो उसैको मुखमा सविधानका धारा र उपधाराका घोचाहरू पसेपछि (पृ. ७)

खाने मुखलाई जुँगाले थुनेको छैन (पृ. ८)

न रहे बाँस न बजे बाँसुरी (पृ. ८)

गर्न खोज्नेको दुइटै हात नौनी घिउमा गाडिएकै छन् (पृ. ८)

नजाने गाउँको बाटो सोधेर को हिँडोस् बित्थामा (पृ. ९)

कुनै कुरालाई तुच्छ वा निरर्थक देखाउन र धूणा, आकोश, उपेक्षा आदि भावको तीव्रतालाई सजीव ढङ्गले व्यक्त गर्न लोकप्रयोगको भाषा उपयुक्त साधन हो । यसलाई अशिष्ट वा ग्राम्यप्रयोग पनि भनिन्छ । यस निबन्धमा यस्ता केही उदाहरणहरू यसप्रकार छन् -

ई हेर (पृ. ७), भाँडमा जाओस् साला ब्रह्मनिसाप (पृ. ७), छ कोही ब्रह्म भएको माइकलाल (पृ. ७), ... नसक्ने मुलाले के खान बाँचु ? (पृ. ७), पाजी (पृ. ८), ब्रह्मघाती (पृ. ८), हिँडिहाल् नकर (पृ. ८), यत्रैसिति (पृ. ८), तेरा बाबुलाई त्यसरी नहिर्का (पृ. ८), हगनगाँडी (पृ. ८) भुत्रैसिति (पृ. ९), केही लछारपाठो लाएन (पृ. ९) ।

समसामयिक विशेष प्रयोगले निबन्धलाई कालिक र स्थानिक सापेक्षता प्रदान गर्दछ, र सजीवता त्याउँछ । यस निबन्धमा पनि त्यस्तो समसामयिक प्रयोग पाइन्छ -

बाँदरको पुच्छरले प्रतिनिधिसभा बिथोल्यो (पृ. ५)

अब स्वच्छ छ्विको विभीषण प्रधानमन्त्री बन्दू (पृ. ७)

जङ्गली अनार्यहरूसँग वार्ताको दाउ थापिन्छ (पृ. ७)

नोटनिसाफ हो, ब्रिफकेस निसाफ हो (पृ. ७)

आतंककारी भनेर समातेपछि कसले सुन्दूर र त्यस्ताका कुरा ? (पृ. ९)

कसैले सुनिहाल्यो भने मनोबल बढाउन बाधक भनेर ठा-ठाडै पन्चाइदिनोस् (पृ. ९)

तपाईंको हालसालको येमातको बिकासे भुँडीले यसै भन्छ (पृ.९)

यी उदाहरणमा आएका पुच्छर, स्वच्छ छावि, जङ्गली, वार्ताको दाउ, ब्रिफकेस, आतङ्ककारी, मनोबल बढाउन बाधक, बिकासे भुँडी जस्ता पदपदावलीले निबन्धको विषयलाई वर्तमानका राजनीतिक-सामाजिक सन्दर्भहरूसँग सजीव ढङ्गले सुसम्बद्ध तुल्याएका छन् ।

मिथक र विम्बको प्रयोग यस निबन्धमा भाषाप्रयोगको अर्को पक्ष हो । यस निबन्धमा रामायणसँग सम्बन्धित पात्र र घटनाका प्रसङ्गहरूलाई विम्बका रूपमा लिएर कथ्य विषयलाई सङ्क्षेप र सजीव ढङ्गले प्रस्तुत गरिएको छ । त्यस्ता केही उदाहरण यी हुन् -

त्रेतायुगी रामभक्त हनुमानको पुच्छर (पृ.६)

त्रेतायुगको नायक राम (पृ.६)

बाली, सुग्रीव, तारा (पृ.६)

रामायणको बालीबध्य (पृ.६)

लंका डिलिसक्यो (पृ.७)

रावण, कुम्भकर्णहरू सिद्धिएर राम्मो भो, त्यहाँ अब रामराज्य हुन्छ (पृ.७)

विभीषण प्रधानमन्त्री बन्द्ध (पृ.७)

व्यङ्गयात्मक प्रस्तुति यस निबन्धको कथनको अर्को पक्ष हो । यसमा प्रयुक्त अधिकांश शब्द, शब्दावली र वाक्यहरूको व्यङ्गय अर्थ लागदछ । जस्तो -

श्रीमान् बाँदरको पुच्छरले प्रतिनिधिसभा बिथोल्यो यस वाक्यभित्र प्रयुक्त बाँदरको पुच्छरको यहाँ व्यङ्गयार्थ छ । यहाँ बाँदर भनेको जननिर्वाचित निकाय प्रतिनिधिसभालाई ध्वंस गर्ने शक्ति हो भने पुच्छर त्यसको हतियार अर्थात् प्रधानमन्त्री हो भने अर्थ बुझेपछि मात्र यस निबन्धको कथ्य स्पष्ट हुन्छ ।

उत्तम निसाफ भनेको नोटनिसाफ हो, ब्रिफकेस निसाफ हो निबन्धका प्रसङ्गमा यस वाक्यको अर्थ यसको अभिधार्थभन्दा ठीक उल्टो अर्थ अर्थात् नोट र ब्रिफकेसका आडमा हुने निसाफ खराब कुरा हो भन्ने हो ।

अब स्वच्छ छाविको विभीषण प्रधानमन्त्री बन्द्ध भन्ने वाक्यमा स्वच्छ छाविको अर्थ वर्तमानमा राजदरबारले पत्याएको अर्थात् वर्तमान दलीय राजनीतिमा संलग्न नरहेको भन्ने हो भने विभीषणको अर्थ राज्यद्रोही र कुलाङ्गार हो ।

४. कथ्य र कथनबीच सङ्गति

यस निबन्धको कथ्य वर्तमान नेपाली राजनीति र सामाजिक व्यवहारमा विसङ्गति र विकृति छन् तर यसप्रति जिम्मेवार हुनुपर्ने निकायहरू उदासीन र गैरजिम्मेवार मात्र होइन, उत्तिकै भ्रष्ट पनि छन् र उनीहरूले गर्ने गरेका कियाकलाप संवेदनाहीन, अत्यन्त घृणित, अपरिष्कृत, धातक र निरर्थक छन् भन्ने हो । यस कथ्यलाई व्यक्त गर्ने

प्रयोग गरिएको कथनपद्धति विधाचयन, नाटकीयता, वर्णन र सम्बोधन, व्याख्यात्मकता, भाषाप्रयोग - प्रयुक्ति, उखान, लोकप्रयोग, समसामयिक विशेष प्रयोग, र बिम्बप्रयोगले कथ्यलाई सजीव ढाङ्गले प्रस्तुत गर्न महत्त्वपूर्ण भूमिका खेलेका हुँदा कथ्य र कथनबीच सङ्गति छ । कथ्य र कथनबीच सङ्गति देखाउने एउटा उदाहरण हेरौँ -

इजलास भन्छ - पछ, यहाँ कतै लुकेर बसेका रामले बाली बध गर्ने छन् ।

बरु सक्छौ भने दोइथरी भिडिहाल । खुब भिड । घोडाले जस्तो एकअकालाई

लाइलाती हान, कुकुरले जस्तो डारडार र डुरडुर गर, बाँदरले जस्तो

टोकाटोक, चिथोराचिथोर र ठोकाठोक गर । सक्तैनौ भने जिस्काजिस्की

गर, संभोग गर, तुरुक्क मुतेर बुरुक्क अर्को रूखमा हाम फाल अनि

सैसला खेल्दै विरोधीलाई दुष्ट दाँत देखाऊ । त्यो पनि सक्तैनौ भने आफ्ने

खुलाङ्गका जुम्मा टिपेर क्याचक्याच चपाउँदै खुलुक्क निल, खार खार

लुतो कन्याऊ र अन्तमा मर ... ।

यस उदाहरणले राजनीतिक भगडामा अदालतले राजनीतिक दलहरूलाई भिडाउने खालको फैसला गर्ने, राजनीतिक दलहरूका पराइमुखी प्रवृत्ति, उनीहरूका क्रियाकलापहरू अत्यन्त गैरजिम्मेवार, संवेदनाहीन, देखावटी र निरर्थक रहेको, र सभ्यताको नामोनिसान नरहेको स्थितिलाई अभिव्यक्त गरेको छ । यहाँ बाँदरको लुतो कन्याइले निरर्थक आवश्यकता, कुकुरको डारडारडारडुरले स्वार्थी र भगडालु प्रवृत्ति, खुलाङ्गका जुम्मा टिपेर क्याचक्याच चपाउनुले जडलीपन र संवेदनाहीनता, बाली र सुगीवको भगडाले भाइभाइबीचको भगडा, र रामले बालीबध गरिदेला भन्ने आशाले पराइमुखी प्रवृत्तिको सटिक अभिव्यक्ति भएको छ । यसरी यस निबन्धमा कथ्य र कथनबीच सुसङ्गति देखिन्छ ।

५. निष्कर्ष

उपर्युक्त विश्लेषणबाट रुद्र खेरलको निबन्धसङ्ग्रह 'आषाढस्य प्रथम दिवसे'मा सङ्गलित असोज १८ गते लेखिएको 'जुनसुकै कुरा लेखिए पनि...' शीर्षक निबन्धमा नेपाली समाज र राजनीतिमा सबै खालका असल कुराहरूलाई 'भाँडमा जाओस' भन्ने र आफ्नो स्वार्थलाई मात्र ठूलो देखे प्रवृत्ति नै सबै खालका विकृति र विसङ्गतिको कारक भएको तथ्यलाई व्याख्यात्मक रूपमा उदाइयाइएको छ । यसमा राष्ट्रको विकासका लागि यस प्रवृत्तिलाई जरैदेखि उखेलेर फाल्नुपर्ने गूढ सन्देशा निहित छ ।